

Onze inwendige zintuigen
en het reguleren van
emoties

@steven_degriek

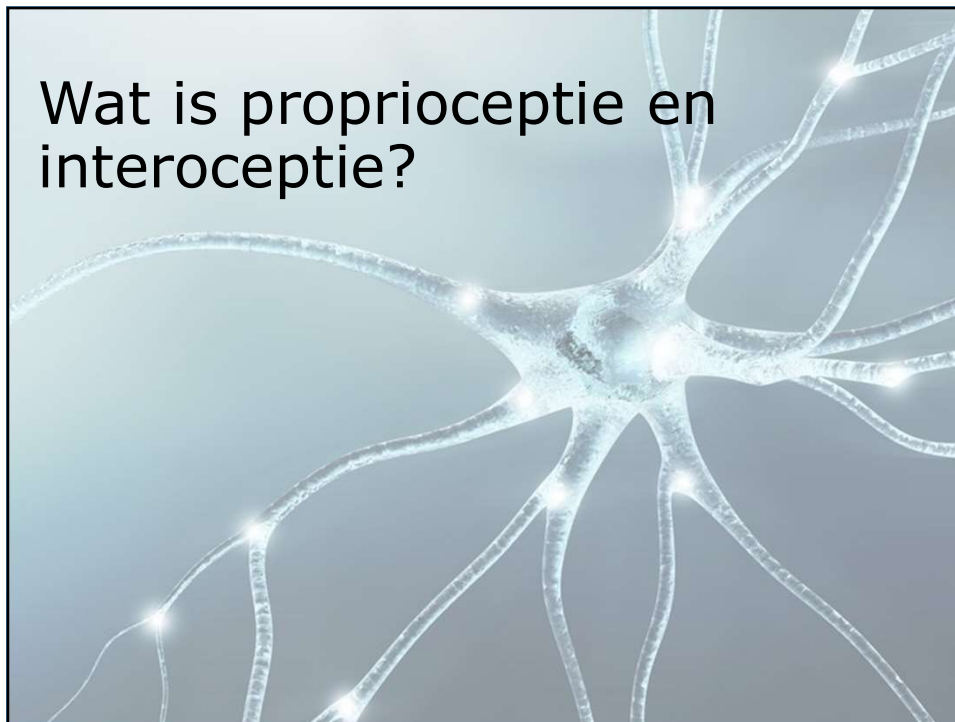
Wat bespreken we
vandaag?

Interoceptie en proprioceptie

De link met emoties

Wat met zintuiglijke problemen?

Wat nu in de praktijk?

De zintuigen: van 5 tot...

Exterosenoren

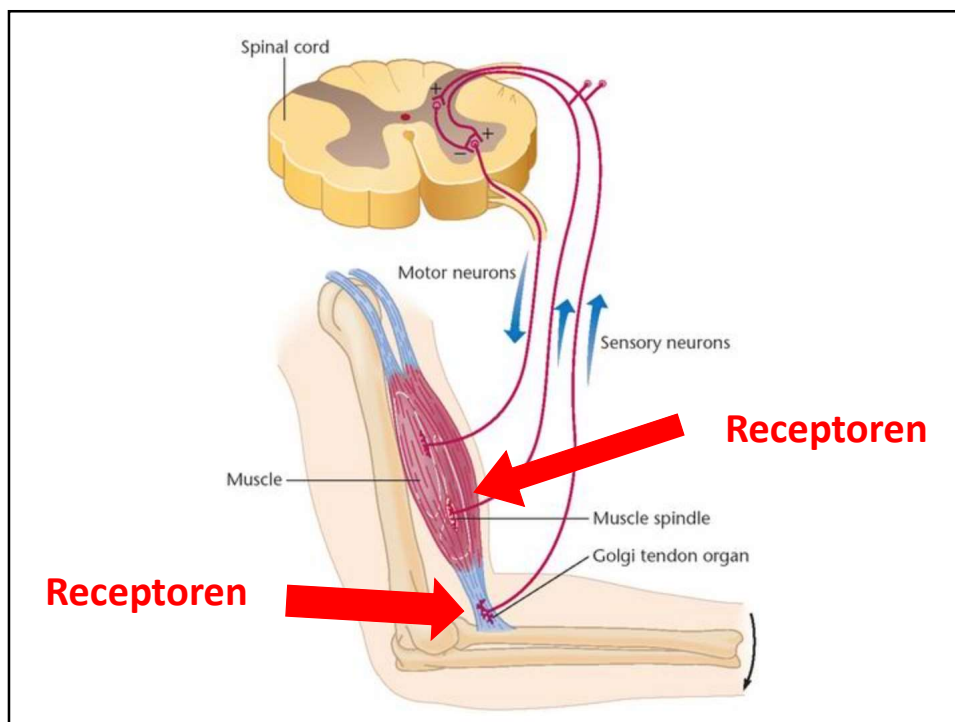
Zicht
Gehoor
Tast
Smaak
Geur

Interosenoren

Evenwicht
Proprioceptie
Interoceptie
Pijn
Temperatuur

Proprioceptie of het bewegingszintuig

Wat doet het juist?

Weten waar ons lichaam zich bevindt in de ruimte

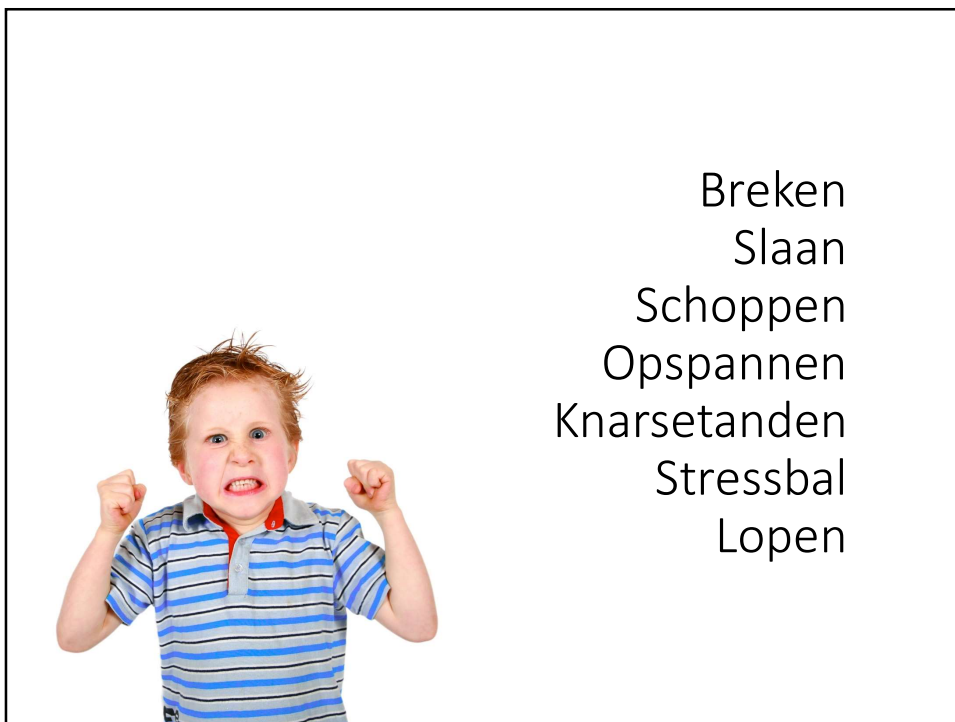
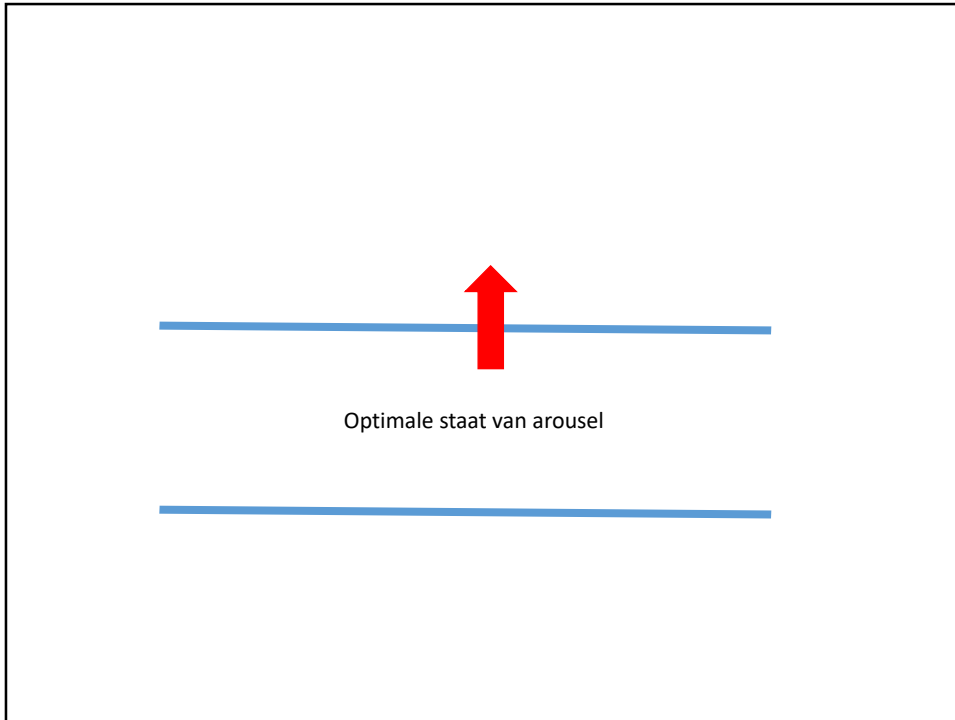
Weten hoe zwaar iets is

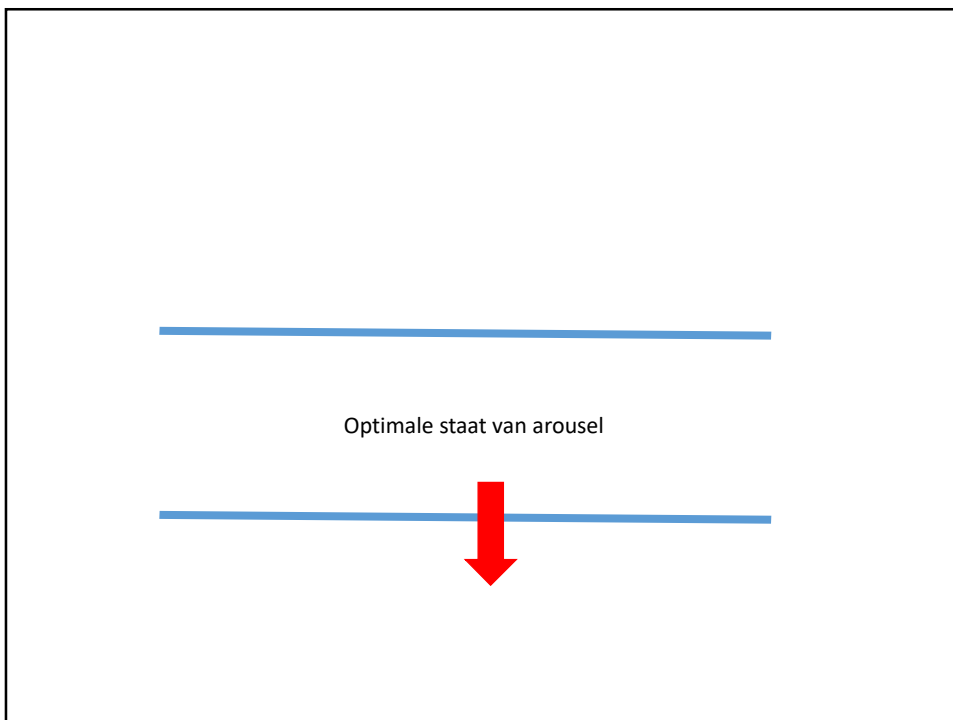
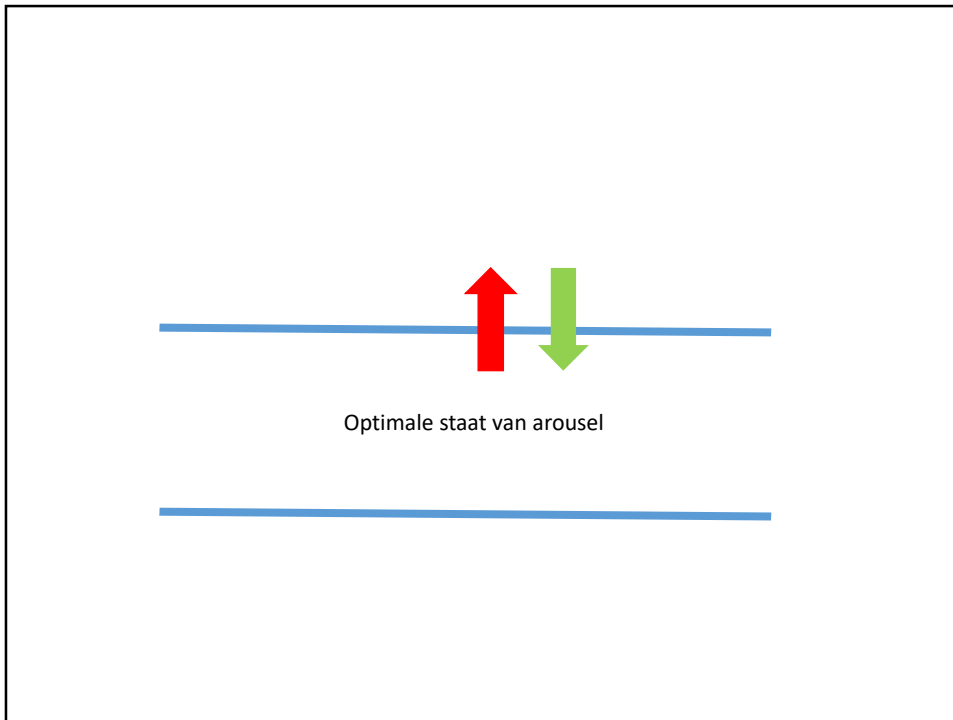

Maar ook onze alertheid bijsturen

Optimale staat van arousal

Wiebelen
Geeuwen
Uitrekken
Benen klemmen
Kauwen

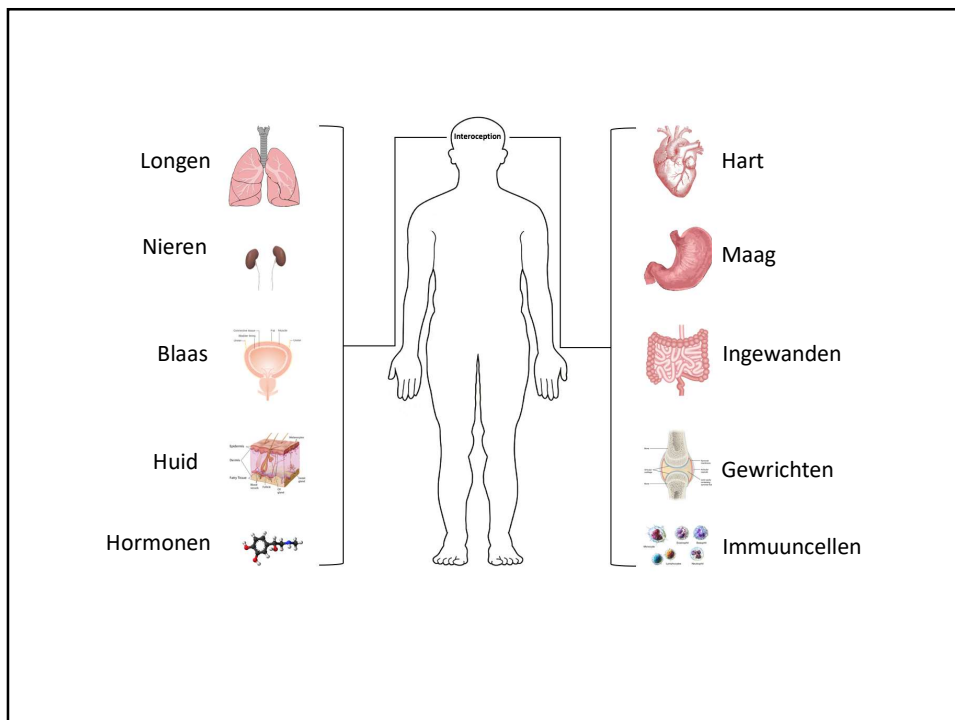

Optimale staat van arousal

Interoceptie

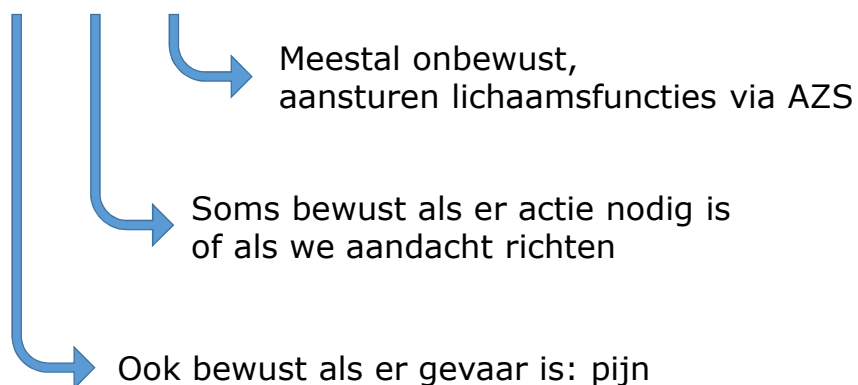

Een aantal concrete lichaamsfuncties

- Honger en dorst
- Zindelijkheid
- Vermoeidheid

Maar ook een sterke invloed op emoties, zelfbewustzijn en cognitie!

Bewust of onbewust?

Interoceptische accuraatheid

Zelfbewustzijn

Interoceptie gaat over de waarneming van 'ons eigen lichaam'

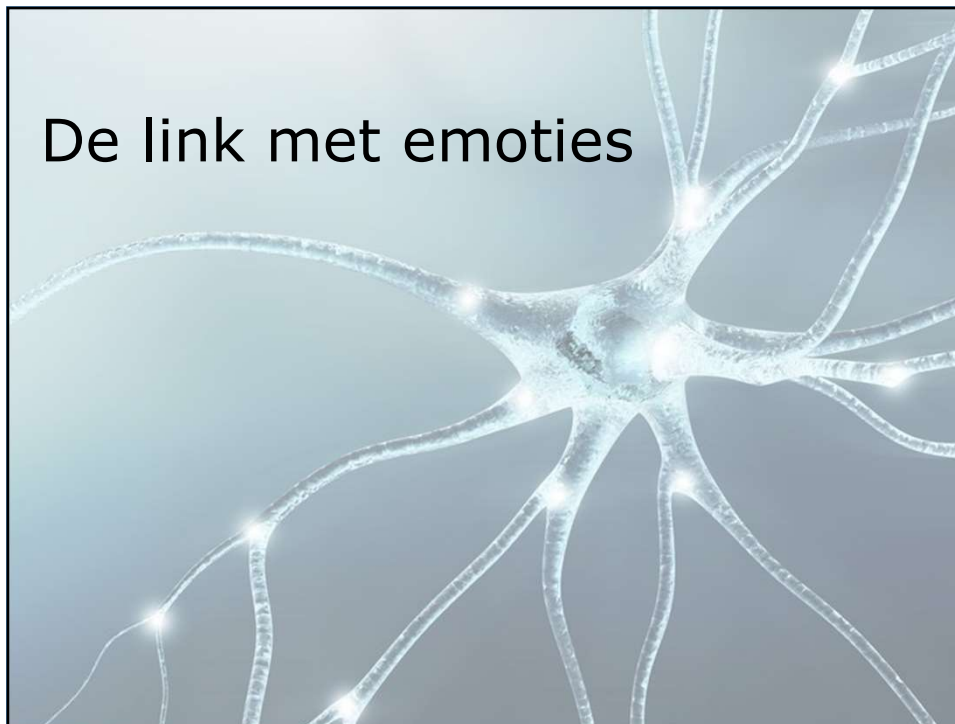
Verloopt niet enkel via zenuwbanen maar ook via de doorbloeding van de hersenen

Somatoparaphrenia

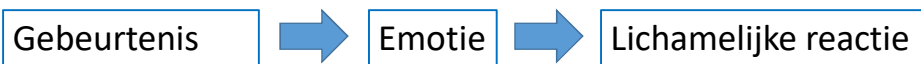
Interoceptische prikkels zijn belangrijk

Interoceptisch leren is dan ook sterker dan exterosensorisch

Klassieke visie op emoties

Géén universele vingerafdruk die getriggerd wordt

Hoe zit het dan wel?

Huidige visie op emoties

(Lisa Feldman Barrett)

Emotie

Emoties ontstaan op een directe wijze vanuit inwendige lichaamssignalen (Craig, Damasio)

“Om iets te voelen moet er iets veranderen in ons lichaam”

Insula is geactiveerd in zowat alle emotiestudies

Interoceptie en Homeostasis

Homeostasis

Allostasis

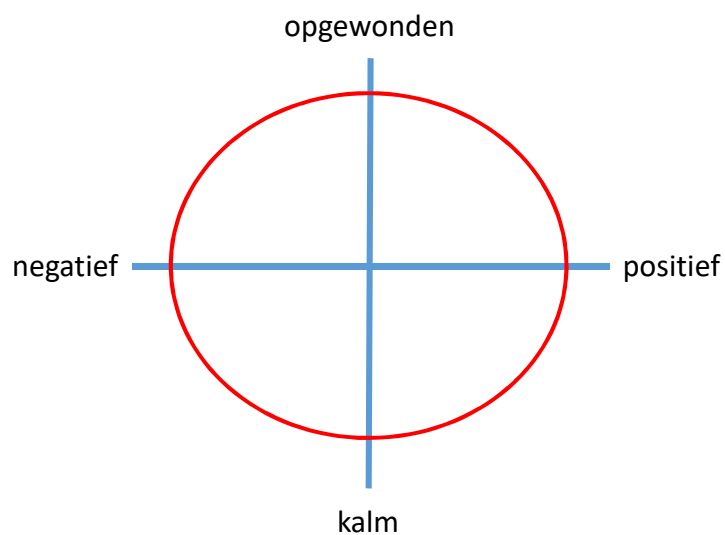
Body budgetting

“Affect”

Globale waarneming van gevoel
dat je doorheen de dag voelt

Valence en Arousel

“Affect”

Affect beïnvloedt onze cognitie

Wat met zintuiglijke
problemen?

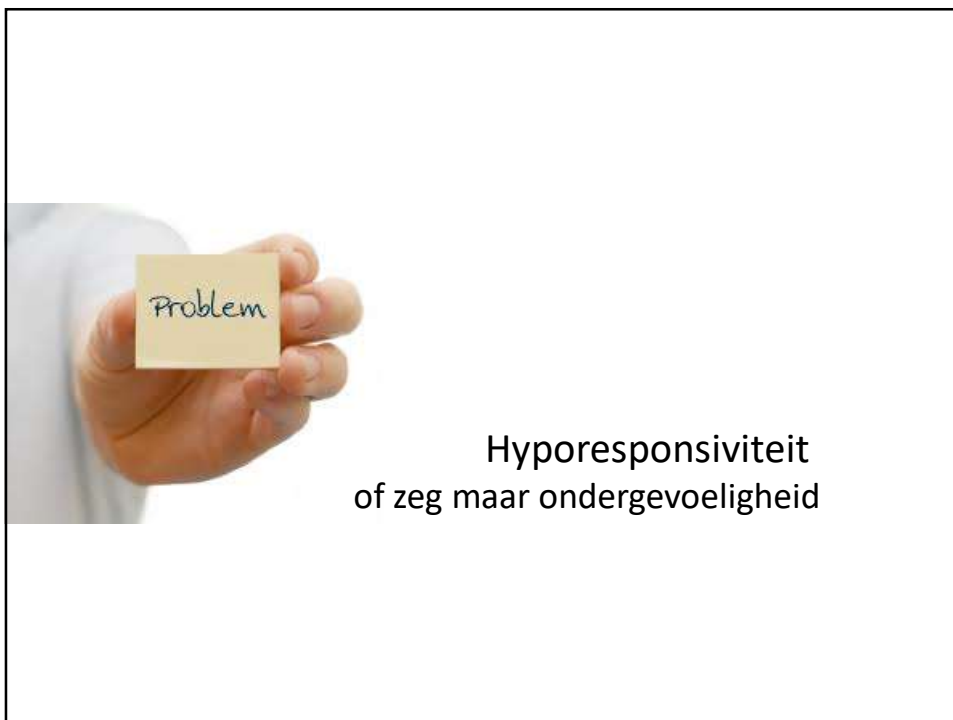
Zintuiglijke problemen

Overgevoeligheid

Vechten
Vluchten
Machteloosheid
Overstemmen

Ondergevoelig

Niet alert
Niet leren
Opzoeken

Hyporesponsiviteit
of zeg maar ondergevoeligheid

Ondergevoeligheid bij proprioceptie

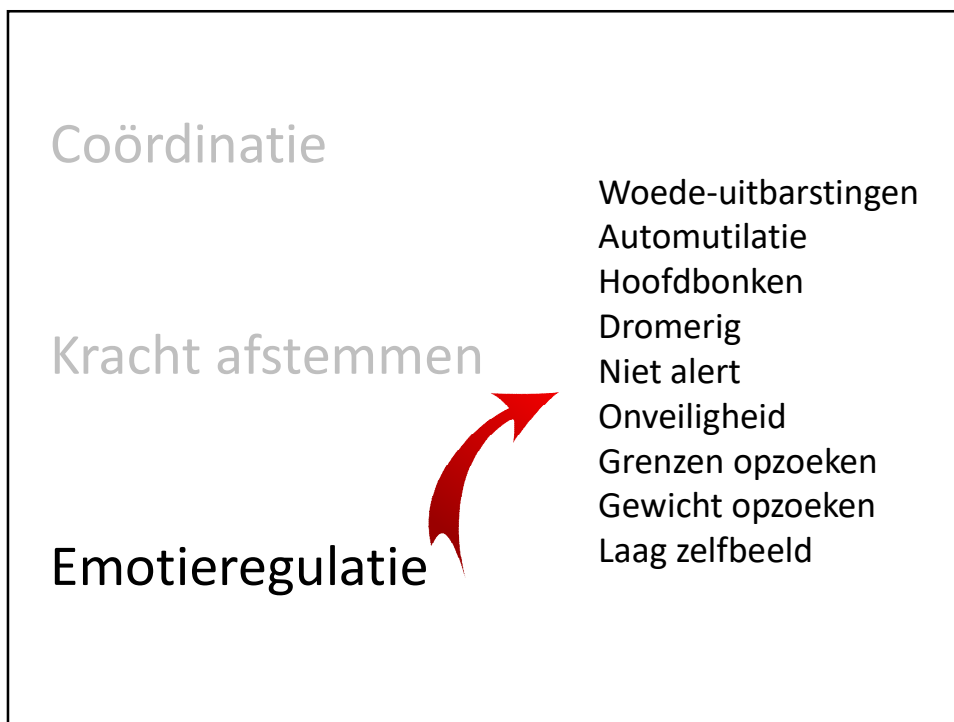
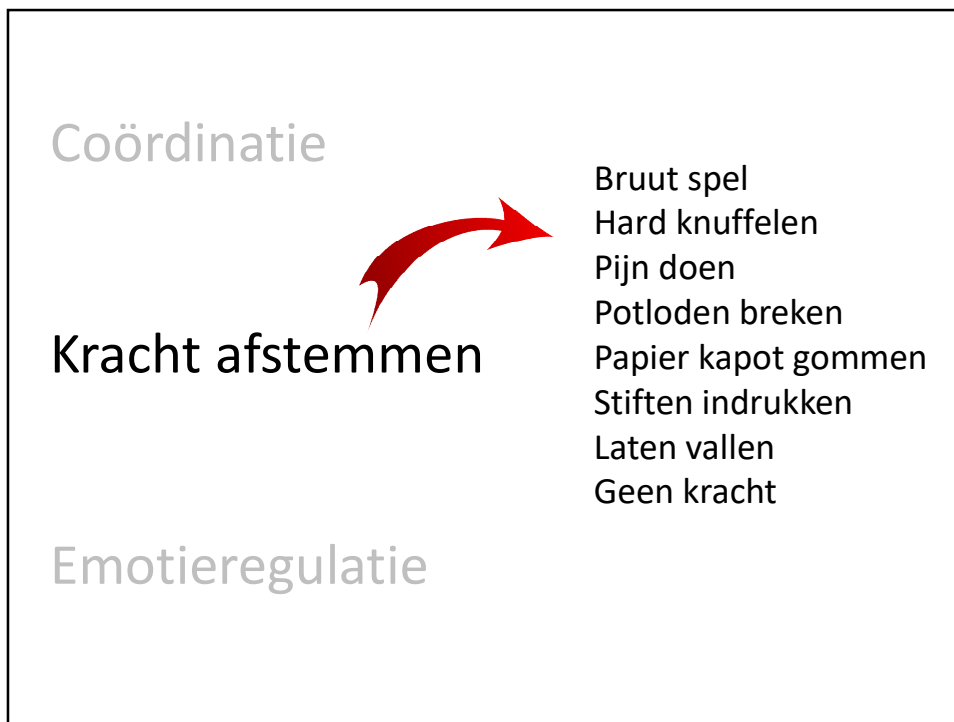
Coördinatie

Slungelig
Onhandig
Slechte fijne motoriek
Kijken naar lichaam
Angst bij bewegen
Snel moe

Kracht afstemmen

Emotieregulatie

Ondergevoeligheid bij interoceptie

Goede interoceptie

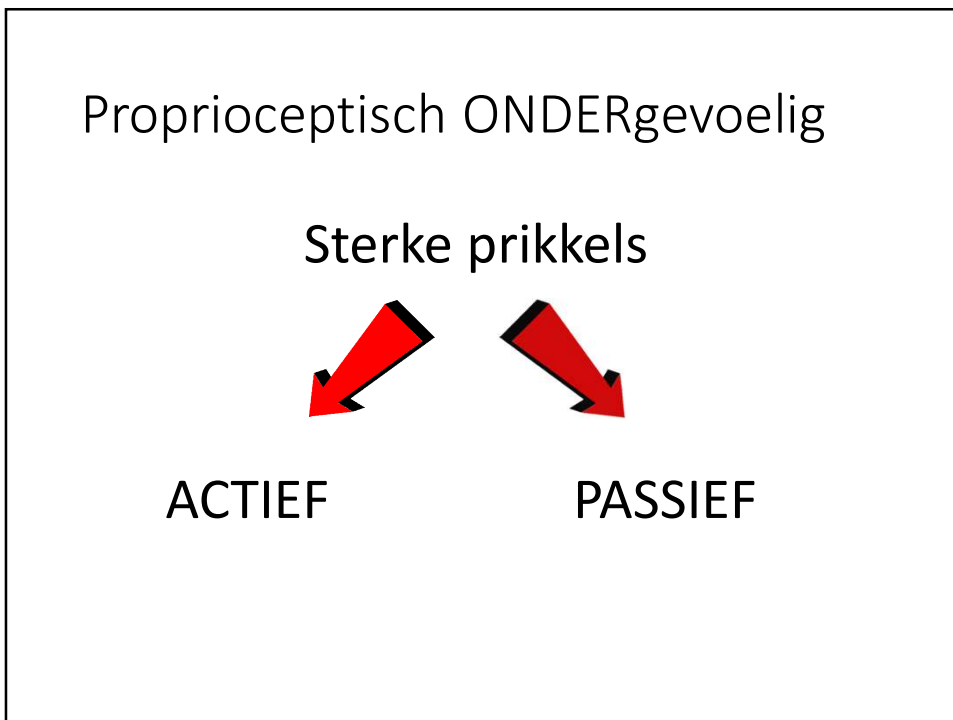
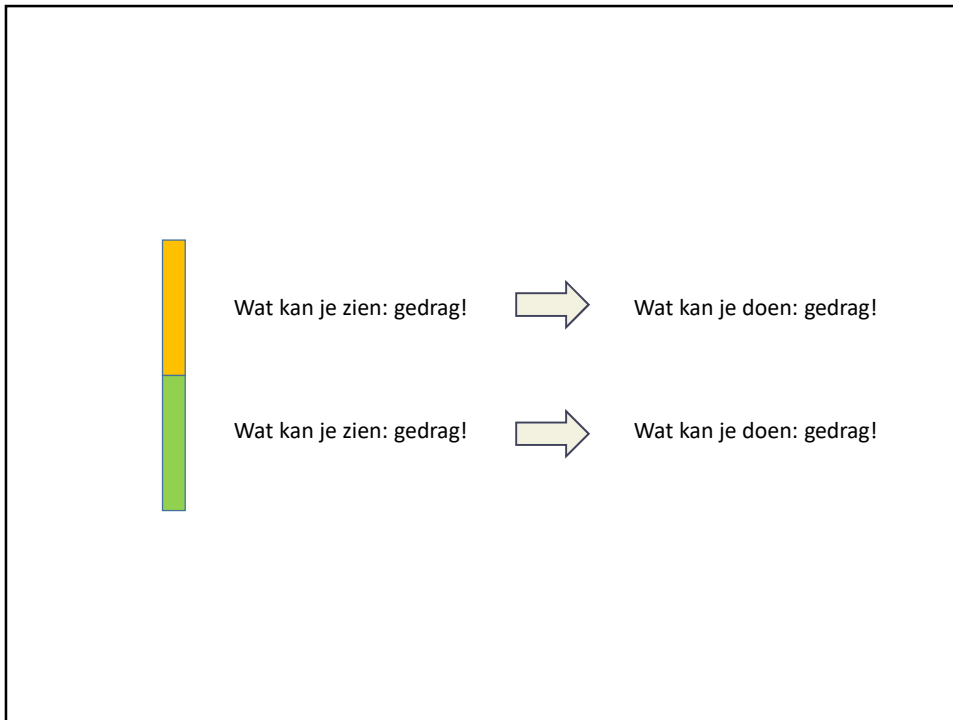

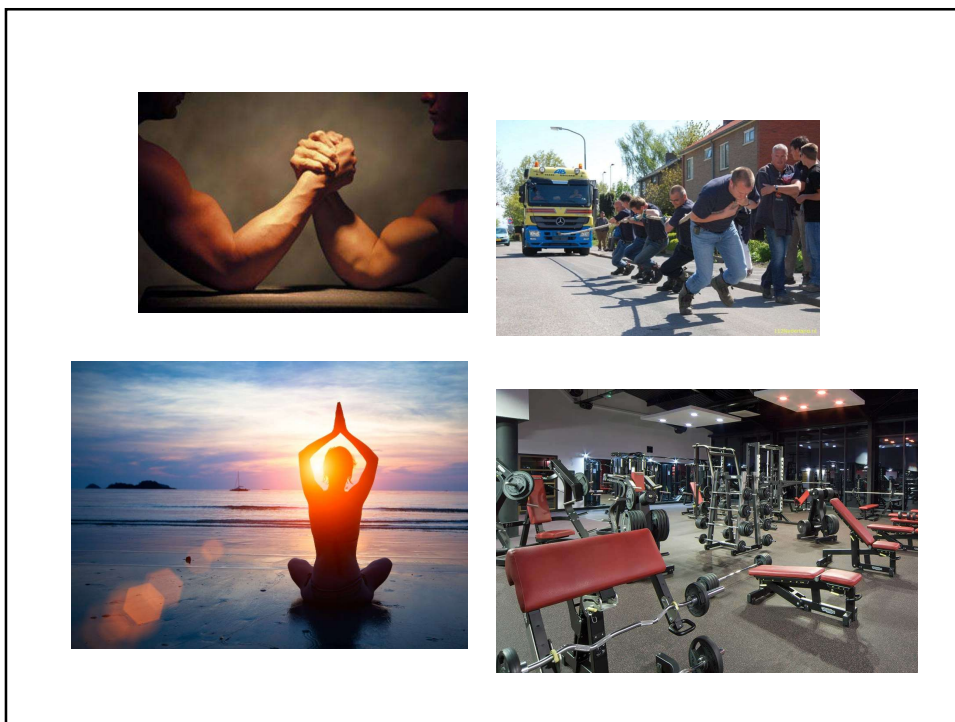
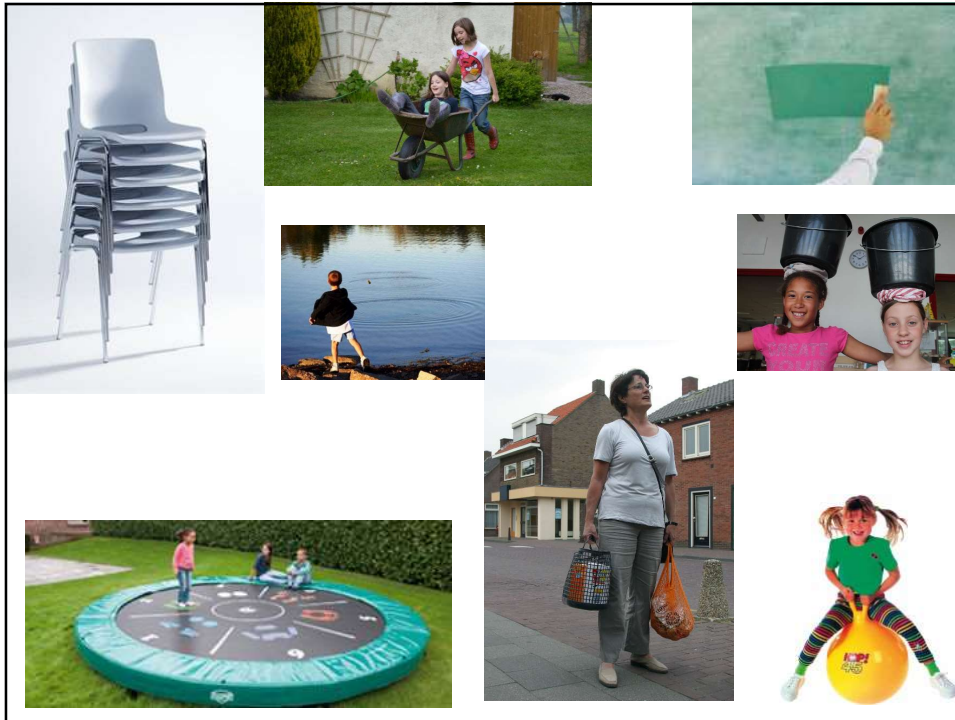
Goed emotioneel bewustzijn

Goede zelfregulatie

Sterke prikkels

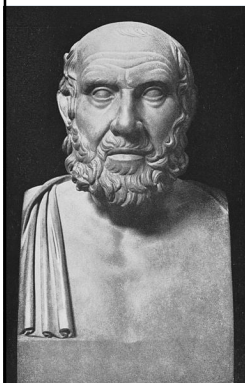
Actief

- Duwen
- Trekken
- Dragen
- Springen
- Veegbeweging

Passief

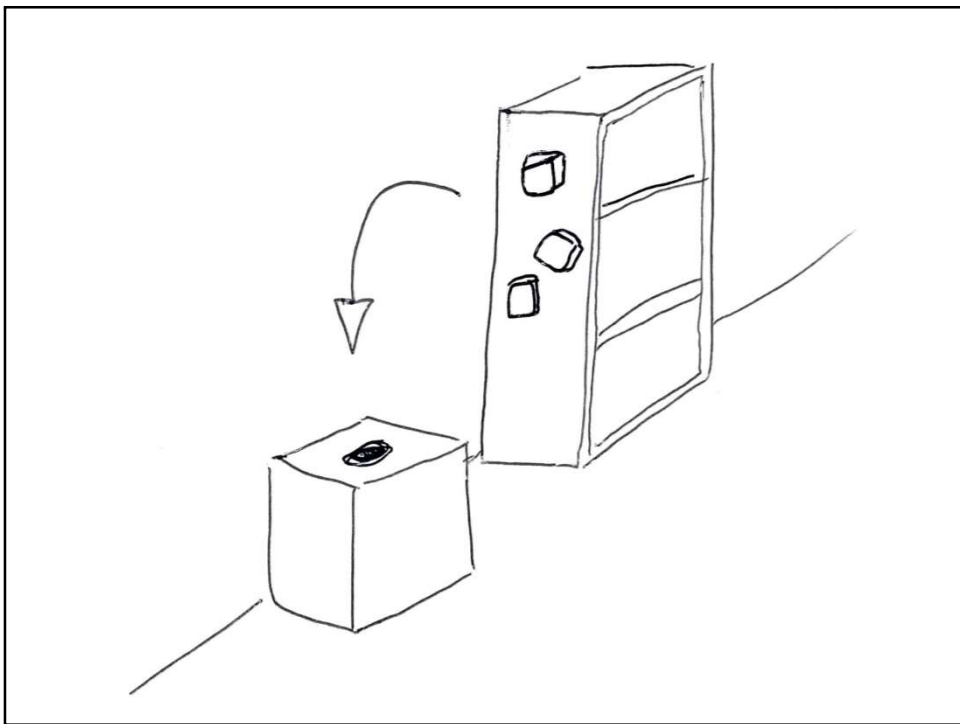
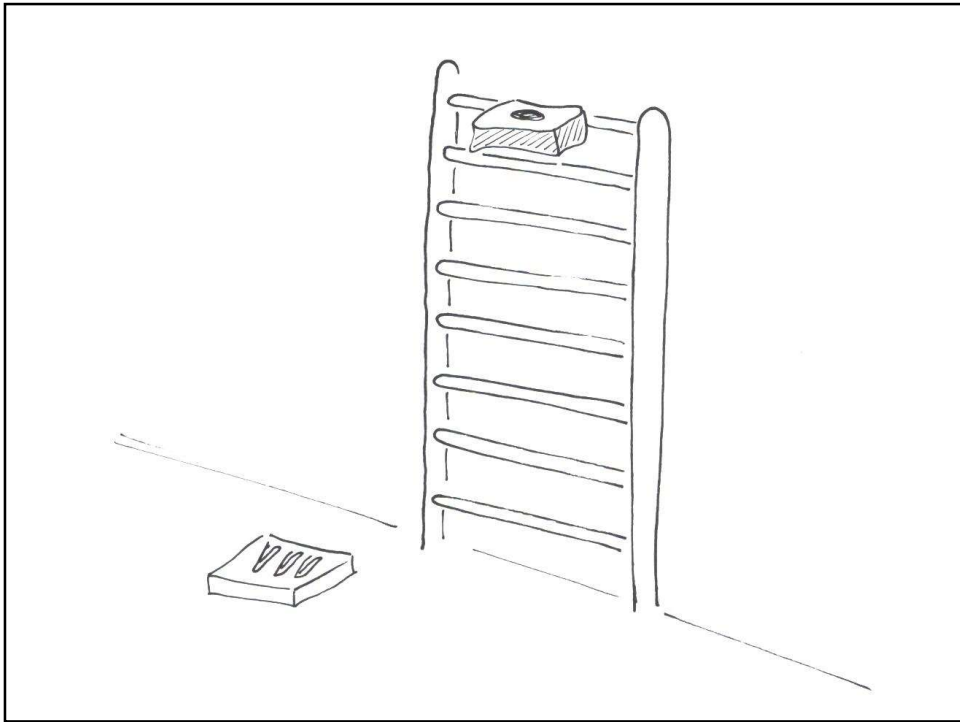
- Diepe druk
- Massages
- Tactiele grenzen
- Zware voorwerpen

En dit op regelmatige basis: om de 3 à 4 uur

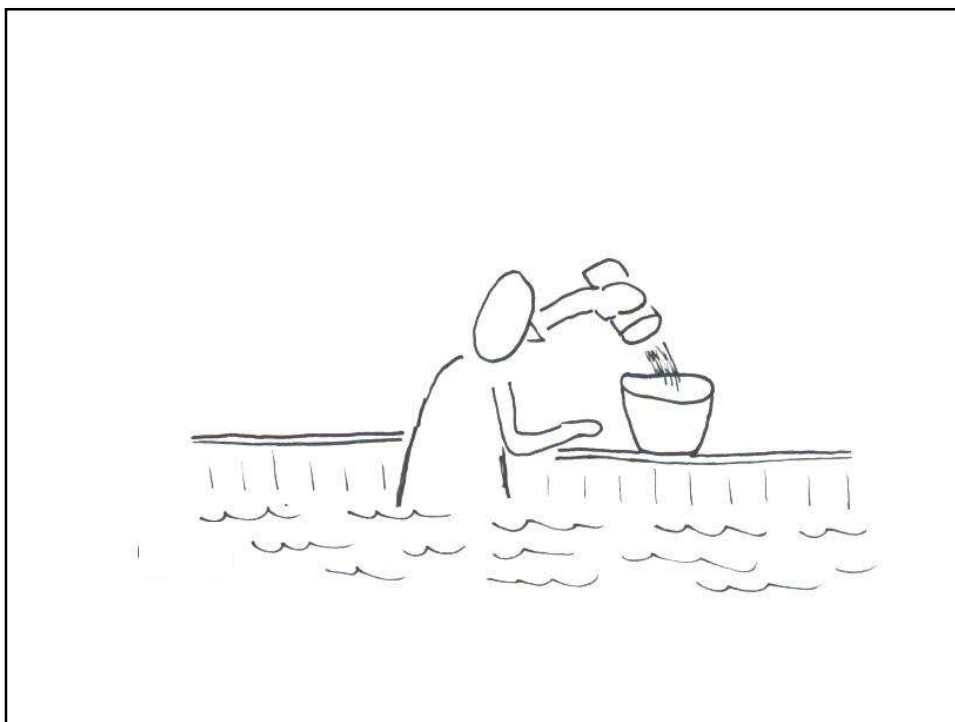
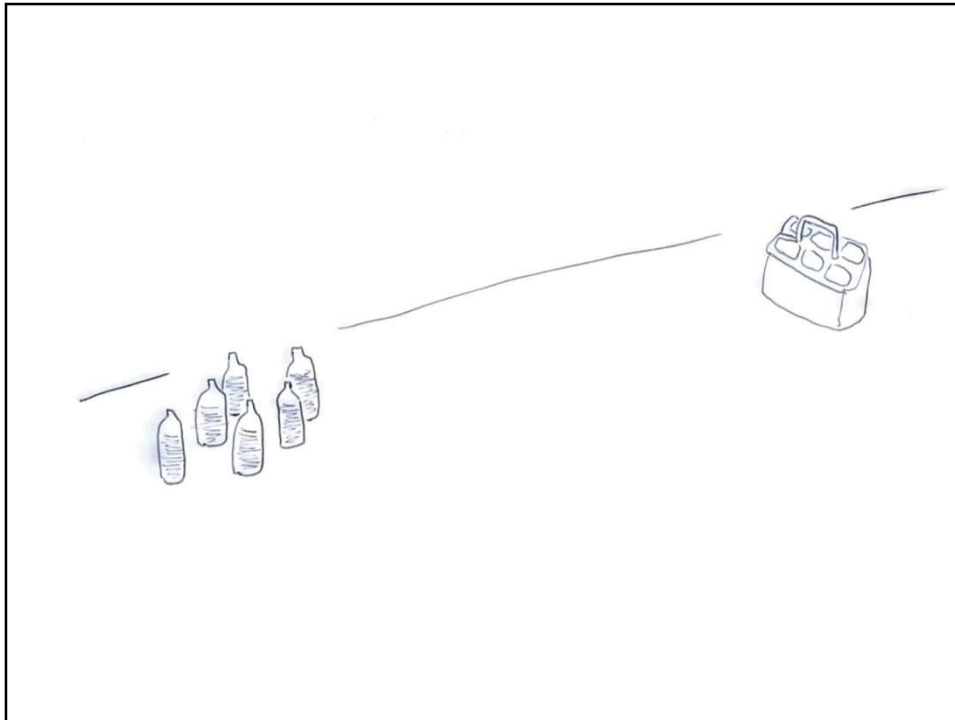

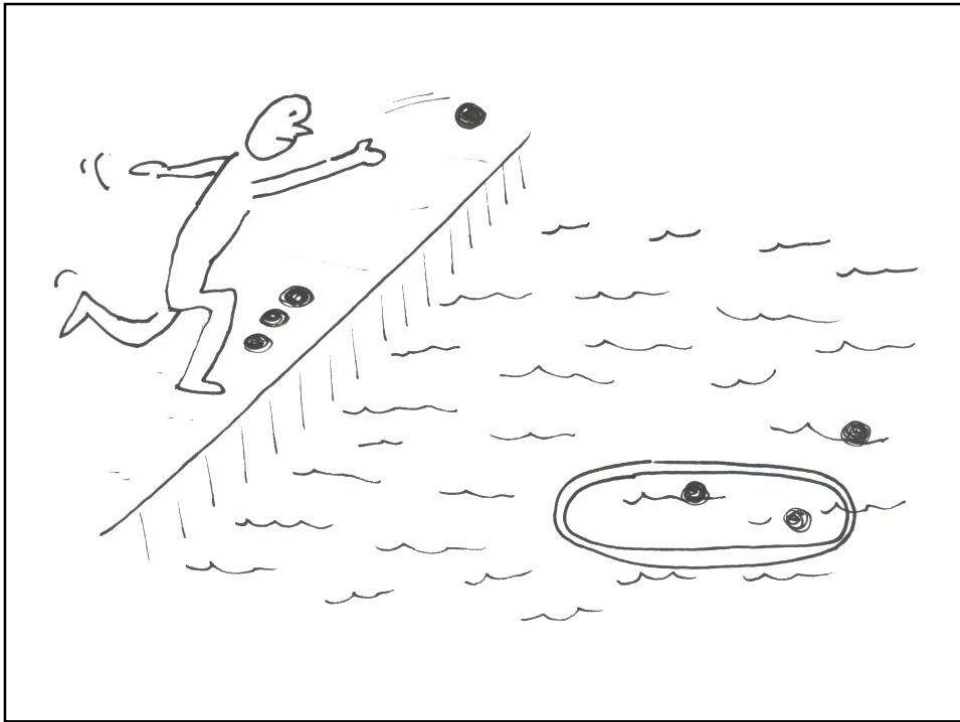
Als je humeurig bent, ga dan wandelen. Ben je daarna nog humeurig? Maak dan nog een wandeling

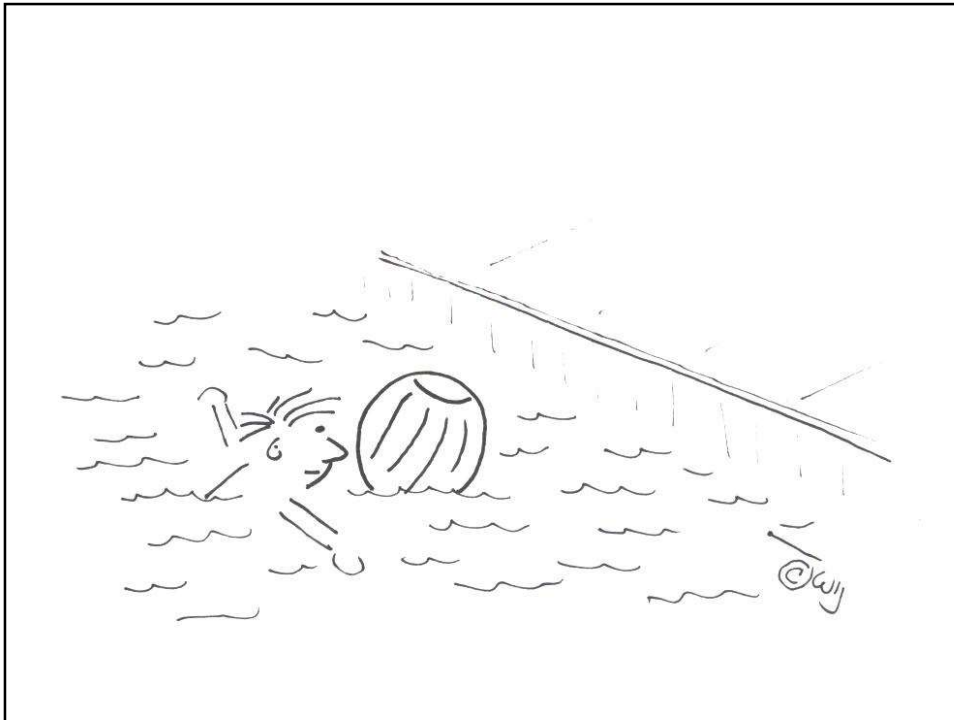
HIPPOCRATES

Passief

- Massages
- Verzwaard deken
- Schootkussen
- Drukvest
- Leren vest
- Verzwaarde polsbanden
- Drinken uit een rietje
- Rugzak
- Zware bergschoenen
- Verzwaard bestek
- Elastiek aan poten stoel
- Stoel met leuning
- Kleine ruimtes om in te zijn

Actief: functioneel?

Allerbelangrijkste: autismevriendelijk!

**Gesloten activiteit:
het doel en het einde is duidelijk**

Interoceptie Algemene
strategieën

Weet je nog, AFFECT?

Body-budget

Gezond eten

Voldoende slapen

Voldoende bewegen

Leer naar het positieve kijken

Lagere interoceptie,
meer **exterosensorisch** gedreven

Respecteer visuele en tactiele
grenzen die mensen opzoeken

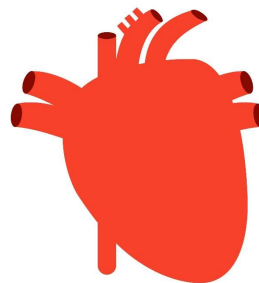
Werken aan interoceptie

Interoceptisch bewustzijn
kan verbeterd worden
(Daubenmier, 2013)

Hartslag oefeningen

- VOELEN van de hartslag in verschillende activiteiten
- Raad je hartslag
- Hoe laag raak jij
- Zelfde met afleiding
- Duellerende harten

Ademhaling

De enigste rechtstreekse toegang tot het autonome zenuwstelsel

Ritme van 6 ademhalingen per minuut
4 tellen in, 6 tellen uit activeert de nervus vagus

Visualisaties (app, apparaatjes, tekenen)

Yoga

Meditatie

Mindfulness

Meditatie leidt tot een **vergroting** van de Insula
en tot meer **connecties** binnen de Insula

Mindfulness heeft een bewezen **positief** effect
bij depressie, chronische pijn en angststoornissen

Kortom, een pleidooi voor meer letterlijk 'in-zicht'

Wil je meer weten over zintuiglijke
problemen, volg dan ons e-learning
pakket

Over- en onderprikkeling aanpakken

Kom jij vaak in contact met mensen die last hebben van zintuiglijke problemen? Mensen die snel overprikkeld raken of zelf heel druk kunnen doen? In dit educatief pakket krijg je een helder overzicht van alle zintuigen en de problemen die zich daarop kunnen voordoen. Dat zal je al een heel eind op weg helpen om beter te begrijpen welke nood er achter het soms moeilijke gedrag zit. Je leert ook een heel pak strategieën om de omgeving aan te passen of de persoon in kwestie te leren omgaan met zijn of haar over- of ondergevoeligheid. Of je nu ouder, leerkracht, opvoeder of psycholoog bent, deze cursus geeft je concrete handvatten om mee aan de slag te gaan. Bij het pakket hoort ook een sensorische vragenlijst die jou in staat stelt om snel een beeld te krijgen van iemands over- en ondergevoeligheden

www.huishelder.be

www.huishelder.be

Op onze website:
Aanbod klassieke opleidingen
Aanbod e-learning pakketten
Gratis artikels
Onze podcast 'Studio Helder'
Ons YouTube kanaal 'Kanaal Helder'

HUIS HELDER

 @steven_degriek